

Sygn. akt I UK 79/15

POSTANOWIENIE

Dnia 1 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania M. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Bielsku-Białej
z udziałem zainteresowanych: I. Sp. z o.o. w B., W. J.
o ustalenie odpowiedzialności członka zarządu spółki za jej zaległości składowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 1 grudnia 2015 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 5 czerwca 2014 r., sygn. akt III AUa 2102/13,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 5 czerwca 2014 r. oddalił apelację M. K. od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku - Białej z dnia 16 stycznia 2013 r., którym oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Bielsku – Białej z dnia 21 marca 2011 r. rozciągającej na odwołującą się M. K. odpowiedzialność za długi „I.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B. powstałe z tytułu nie opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie 271.284,90 zł, na ubezpieczenia zdrowotne w kwocie 47.348,29 zł oraz na Fundusz P. i Fundusz G. w kwocie 16.309,79 zł za okres od czerwca 2006 r. do marca 2007 r. W uzasadnieniach sądów *meriti* przyjęto, że odwołująca się M. K. pełniła funkcję członka zarządu spółki „I.” od sierpnia 2006 r.

do kwietnia 2007 r. W czasie prowadzonego postępowania organ rentowy wykazał bezskuteczność egzekucji skierowanej do majątku spółki, zaś odwołująca się nie udowodniła, że zachodzą przesłanki egzoneracyjne wymienione w art. 116 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 613).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła odwołująca się, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o zniesienie całego postępowania i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania odpowiedniemu Sądowi, a także o orzeczenie o kosztach postępowania według norm przepisanych.

Skarga kasacyjna została oparta na obydwu podstawach kasacyjnych. Skarżąca zarzuciła naruszenia przepisów postępowania – art. 477¹¹ k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. oraz art. 378 k.p.c. skutkujące nieważnością postępowania oraz naruszenie prawa materialnego - art. 116 § 1 lit. a i b ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r.- Ordynacja podatkowa.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na zarzucie nieważności postępowania, która zdaniem skarżącej wynika z niedopuszczenia z urzędu do toczącego się postępowania członków zarządu w charakterze strony a jedynie w charakterze zainteresowanych oraz na podstawie wykładni przepisów wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, dotyczących rozumienia strony zgodnie z art. 477¹¹ k.p.c. oraz art. 116 Ordynacji podatkowej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosząc się do najdalej idącego zarzutu nieważności postępowania, w zakresie w jakim jest on podnoszony przez skarżącą w uzasadnieniu wniosku o

przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazać należy, iż wzięcie przez Sąd Najwyższy z urzędu pod rozagę nieważności postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c.) dotyczy tylko nieważności przed sądem drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 2008 nr 5, poz. 81). Badanie w postępowaniu kasacyjnym nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji ma charakter pośredni i jest możliwe, gdy skarżący zarzuci sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2000 r., III CKN 1204/99, LEX nr 51569 oraz wyrok z dnia 11 stycznia 2006 r., III CK 328/05, LEX nr 448044). Takie uchybienie sądu drugiej instancji może być skuteczną podstawą skargi kasacyjnej tylko wówczas, gdy mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Ponadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 stycznia 2014 r., II UK 194/13 (LEX nr 1438801) stwierdził, że przekształcenia podmiotowe w sprawie odbywać się mogą jedynie w postępowaniu pierwszoinstancyjnym (art. 391 § 1 k.p.c.), co dotyczy także wezwania do udziału w sprawie zainteresowanego.

Sąd Najwyższy wielokrotnie prezentował stanowisko, że zgodnie z art. 477¹¹ § 1 k.p.c. - w brzmieniu obowiązującym do dnia 20 marca 2015 r. - w postępowaniu odrębnym z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych nieco inaczej niż w postępowaniu zwykłym oznaczono strony procesowe. Są nimi bowiem: ubezpieczony w rozumieniu art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c., inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, o którym mowa w art. 476 § 4 k.p.c. i zainteresowany, którego definicję zawarto w art. 477¹¹ § 2 k.p.c. W judykaturze podkreśla się, iż tradycyjne oznaczenie stron postępowania (powód i pozwany) w tej kategorii spraw jest nieprawidłowe (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2001 r., II UKN 161/00, LEX nr 537006). Zauważa się także, że przepis art. 477¹¹ k.p.c. daje uprawnienie do kontroli decyzji organu rentowego przez sądy pracy i ubezpieczeń społecznych z inicjatywy osób, których praw i obowiązków ona dotyczy, niezależnie od adresata tej decyzji. Unormowanie to gwarantuje udział w postępowaniu sądowym wszystkim takim osobom (także tym, które pominięte zostały w postępowaniu administracyjnym) i potwierdza zasadę, że uchybienia w procedurze administracyjnej nie mają wpływu na wynik

sprawy przed sądem powszechnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 grudnia 2009 r., I UK 189/09, LEX nr 577811). Innymi słowy ubezpieczony, osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja oraz zainteresowany, który został wezwany do udziału w sprawie przed organem rentowym, są stronami postępowania sądowego bez potrzeby dokonania przez sąd jakiegokolwiek szczególnej czynności procesowej, czyli zbędne jest wydawanie wobec nich postanowienia o wezwaniu do udziału w sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2013 r., II UK 200/12, LEX nr 1324288).

Warto w tym miejscu zauważyć, że przypadku, gdy zainteresowany nie został wezwany do udziału w sprawie przed organem rentowym, to stroną postępowania sądowego w znaczeniu formalnym staje się on dopiero wskutek szczególnej czynności procesowej sądu, polegającej na wezwaniu go do udziału w sprawie (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 1998 r., III ZP 20/98, OSNAPiUS 1998 nr 23, poz. 600 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lipca 1999 r., II UKN 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 22, poz. 826; z dnia 8 sierpnia 2000 r., II UKN 128/00, OSNAPiUS 2002 nr 15, poz. 368; z dnia 2 października 2008 r., I UK 79/08, LEX nr 509053 i z dnia 5 czerwca 2008 r., III UK 5/08, LEX nr 494138). Natomiast inną osobą, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja w rozumieniu powołanego przepisu jest ten, względem którego organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję bez jego wniosku (z urzędu, w wyniku postępowania kontrolnego). A zatem jest nią także osoba trzecia, na którą przeniesiono odpowiedzialność za zaległości składowe spółki co wprost wynika z ukształtowanego w tej kwestii orzecznictwa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 1995 r., II UZP 9/95, OSNAPiUS 1995 nr 18, poz. 231 oraz wyrok z dnia 16 listopada 2010 r., I UK 144/10, LEX nr 707408). Z tych względów osobą, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja jest skarżący M.K.

Z kolei, co do zainteresowanego w rozumieniu art. 477¹¹ § 2 k.p.c., to jest nim ten, czyje prawa i obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Nie chodzi przy tym o zainteresowanego w sensie potocznym, lecz o sytuację, w której wynik toczącej się sprawy może dotyczyć bezpośrednio podmiotu, który nie brał udziału w postępowaniu administracyjnym (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2005 r., I UK 236/04, OSNP 2006 nr 1-2, poz. 28; z dnia 8 lipca 2008 r., I UK

412/07, LEX nr 818580). Taki status posiada z całą pewnością w tym postępowaniu W. J., w stosunku do którego organ rentowy wydał również w dniu 21 marca 2011 r. odrębną decyzję o przeniesieniu odpowiedzialności za należności składowe spółki.

Tylko wówczas, gdy konkretna osoba posiada status zainteresowanego ze względu na przedmiot określonego postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych, wskazujący, że w określonym wypadku spełniona została ustawowa przesłanka prawna polegająca na tym, iż prawa i obowiązki tej osoby „zależą” od rozstrzygnięcia w tej sprawie, to niewezwanie jej przez sąd do udziału w postępowaniu w charakterze strony (art. 477¹¹ § 1 w związku z art. 477¹¹ § 2 zdanie drugie k.p.c.) powoduje nieważność postępowania polegającą na pozbawieniu możliwości obrony praw - art. 379 pkt 5 w związku z art. 477¹¹ § 1 k.p.c. (por. wyrok z dnia 3 października 1996 r., II URN 36/96, OSNAPIUS 1997 nr 9, poz. 156 oraz uchwałę z dnia 29 lipca 1998 r., III ZP 20/98, OSNAPIUS 1998 nr 23, poz. 690). Taka sytuacja nie miała miejsca w rozpoznawanej sprawie, ponieważ pełniący w tym samym okresie czasu co skarżąca funkcję członka zarządu spółki W.J. został prawidłowo wezwany do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego i tym samym miał przymiot strony (art. 477¹¹ § 1 w związku z art. 477¹¹ § 2 zdanie drugie k.p.c.). A zatem podnoszony przez skarżącą zarzut nieważności postępowania, jako bezzasadny, nie uzasadnia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Odnosząc się zaś do konieczności wykładni przepisów budzących rozbieżności w orzecznictwie sądów stwierdzić należy, że w przypadku powołania się skarżącego na tą przesłankę przedsądu jego obowiązkiem jest wykazanie, że: 1) określony przepis prawa budzi poważne wątpliwość, a także sprecyzowanie na czym te wątpliwości polegają, 2) nie doczekał się on wykładni bądź jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/0, LEX nr z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08).

Skarżący zwracając uwagę na potrzebę wykładni przepisów prawa, odwołuje się ogólnie do art. 477¹¹ k.p.c. oraz art. 116 ustawy – Ordynacja podatkowa. Sąd

Najwyższy nie jest zaś uprawniony do samodzielnego stawiania hipotez, które przepisy z oznaczeniem artykułu, paragrafu, ustępu ustawy wymagają wykładni bądź podjęcia zagadnienia prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2002 r., III CKN 760/00, LEX nr 53138 oraz wyrok z dnia 16 lipca 2004 r., II PK 266/13, LEX nr 1496286). Godzi się w tym miejscu zauważyć, że przepis art. 116 ustawy – Ordynacja podatkowa reguluje zarówno przesłanki negatywne wyłączające odpowiedzialność członka zarządu (art. 116 § 1 pkt 1 lit. a i b i pkt 2), jak i pozytywne (art. 116 § 1), które między innymi wymagają wykazania bezskuteczności egzekucji z majątku spółki, a skarżący nawet nie stara się wskazać orzeczeń, które potwierdzałyby, że wykładnia tego przepisu wywołuje rozbieżności w orzecznictwie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.